

Rapport Kortare ledtider för elnätsutbyggnad

Er beteckning: KN2023/03008

Sammanfattning

Länsstyrelsen anser att rapportens innehåll och åtgärdsförslagen huvudsakligen är väl avvägda och relevanta. Länsstyrelsen i Kronobergs län har deltagit i det arbete som resulterade i den rapport som nu remitterats. Innehållet i rapporten stämmer överens med det som framkom i arbetet. Länsstyrelsen har främst synpunkter på aspekter som rör handläggningstider och resurser samt har förslag på vissa kompletteringar och justeringar.

2.2.1 Nätutvecklingsprocessen har tre arbetsströmmar

Markåtkomst

Länsstyrelsen vill tillägga att om någon för expropriation vill upprätta karta över fastighet som annan äger eller innehar eller annars undersöka fastigheten, så får länsstyrelsen föreskriva att tillträde till fastigheten för sådan undersökning ska lämnas under viss tid, 7 kap. 6 § expropriationslagen (1972:719). Enligt förarbetena bör länsstyrelsen lämna tillstånd till en förundersökning endast om expropriationsändamålet är sådant att det kan grunda en expropriationsrätt, prop. 1972:109 s. 322.

3.4.2 Samråd

Åtgärd nr 8: Nätägaren upphandlar inventeringar för kulturvärdesinventeringar och arkeologisk undersökning

Vad som troligtvis åsyftas här är så kallade frivilliga utredningar av det första utredningssteget (arkeologisk utredning steg 1), det vill säga inventeringen av ovan mark synliga lämningar. Beslut om arkeologiska undersökningar tas av Länsstyrelsen. Frivilliga utredningar tillåts i vissa län, till exempel i Kronoberg. Dessa måste dock godkännas av Länsstyrelsen

som fullvärdiga arkeologiska utredningar, steg 1. Frivilliga utredningar kan skynda på arkeologisprocessen initialt om handläggningstiderna är långa hos länsstyrelsen.

Om meningen verkligen syftar på arkeologiska undersökningar, överensstämmer det inte med nuvarande lagstiftning.

Avsnittet behöver således förtydligas så att det framgår vad som egentligen åsyftas.

Det är Länsstyrelsen som i enlighet med 2 kap. kulturmiljölagen (KML) bedömer om det krävs en arkeologisk utredning och som beslutar om arkeologiska utredningar och arkeologiska undersökningar. Denna myndighetsutövning kan inte överlåtas på nätägaren, Energimarknadsinspektionen eller annan part. De delar av åtgärdsförslagen som berör ovanstående måste förtydligas i rapporten.

5.3.6 MKB till länsstyrelsen innan den lämnas in till Ei

Detta åtgärdsförslag innebär ytterligare kontroll och bedömning av länsstyrelsen. Förslaget innebär att det krävs ytterligare resurser hos länsstyrelsen för att förslaget inte ska påverka handläggning av andra ärenden. Detta riskerar även att länsstyrelsen lägger resurser på granskning och kontroll på ärenden som därefter inte leder till en ansökan hos Ei.

5.4.1 Mer förutsägbara handläggningstider (Ei, Lantmäteriet och länsstyrelserna)

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att det inte bör införas lagstadgade handläggningsfrister. Det finns många typer av ärenden som ska prioriteras av olika skäl. Förutsättningen för att kunna ha mål för handläggningstider är antingen att tillföra mer medel till myndigheten för att klara en större arbetsinsats eller att det finns andra ärenden som kan nedprioriteras.

5.4.2 Nätägarens dialog med länsstyrelserna

Vad gäller efterfrågan på vilket underlag som krävs vid till exempel samråd enligt 12 kap. § 6 miljöbalken så finns det redan viss information om detta men då prövningen avser en enskild åtgärds påverkan på naturmiljön är det av naturliga skäl inte möjligt att säga att ett visst underlag alltid är tillräckligt för en riktig bedömning av åtgärdens påverkan på naturmiljön. Utifrån att en MKB ofta krävs av olika anledningar i en elnätsutbyggnad är

det möjligt att få en tidsvinst om samrådet kan genomföras i samband med koncessionsprövningen i stället för efter.

Länsstyrelsen stödjer förslaget om att utveckla tidig dialog. Det kräver dock både resurser och kompetens. Processen i sin helhet kan kortas om nätägaren får besked om frågor som behöver utredas i tidigt skede men det behöver inte betyda att det går fortare att hantera ärendet på länsstyrelsen i nästa skede. De långa processerna innebär att trots tidig dialog och samordnande kontaktpersoner kan det vara nya personer som kommer in i olika skeden. Möjligheten att utse samordnande kontaktpersoner ser sannolikt mycket olika ut på olika länsstyrelser.

När det gäller en tidig dialog om vilka underlag och inventeringar som behöver göras råder det en osäkerhet idag bland annat i förhållande till artskyddsförordningen. Domar i mark- och miljödomstolen har i flera ärenden som rör artskydd pekat på att tillräckligt underlag saknas. Signalen är tydlig att myndigheterna måste vara tydliga med vilket underlag som krävs och kanske även ta i lite i överkant. Annars är risken vid ett överklagande att ärendet sänds tillbaka till myndigheterna bara på denna grund.

Från handläggningssynpunkt kan all bedömning skyndas på väsentligt om shape-filer (digitala kartfiler) för berörda områden erhålles tidigt i processen. Koncessionsärenden sträcker sig ofta över större områden som mycket lättare överblickas till exempel antikvariskt om shape-filer erhålles på ett tidigt stadium. Åtminstone inom arkeologin torde detta kunna förkorta arbetstiden väsentligt både i miljöbalksärenden och kulturmiljölagsärenden.

5.4.6 Parallellställa koncessionshandläggningen med ledningsrättsprocessen (Ei och Lantmäteriet)

Förslaget om parallella processer för koncession och ledningsrätt påverkar även länsstyrelsernas arbete eftersom lantmäteriet samråder med länsstyrelsen om ledningsrätter. Det finns ett behov av att tydliggöra vilka frågor som prövas i de olika processerna och skedena.

5.6 Sammanfattning

Av sammanfattningen framgår det att de största tidsvinsterna kan göras genom åtgärder som främst rör andra aktörer än länsstyrelserna. Omfattningen av de åtgärder som berör länsstyrelsernas arbetssätt och handläggningstider bör därför anpassas till den nytta som de gör för att förkorta ledtiderna.

6.3.3 Resurser

Länsstyrelsen håller med om att utökat samarbete och processutveckling kräver resursförstärkning som måste finansieras. Tillfälliga satsningar då det dyker upp arbetstoppar fungerar svårligen då pengarna ofta tillförs för sent och dessutom kan det då vara svårt att få tag på lämplig personal. Det behövs i stället en långsiktig ökning av anslagen för att över tid ha rätt kompetens hos sina anställda.

6.4 Ändring av giltighetstiden för tillstånd och dispenser

Länsstyrelsen delar utredningens förslag om att giltighetstider behöver utredas särskilt.

Projekt och åtgärder, såsom framdragning av stora kraftledningar, tar ofta lång tid att planera och genomföra. De tider som ett dispens- eller tillståndsbeslut gäller kan vara så korta att de redan passerat slutdatum innan själva byggnationen påbörjats vilket skapar ett onödigt stopp i processen. Av detta skäl bör genomförandetider ses över så att inte detta inträffar.

Bakgrundsinformation

Energimarknadsinspektionen (Ei) fick tillsammans med Lantmäteriet och länsstyrelserna i september 2021 i uppdrag av regeringen att utveckla och testa nya arbetssätt för en koordinerad process för de tillstånd och rättigheter som krävs för att bygga ut eller förstärka det svenska elnätet. Ei har lett arbetet som nu avrapporteras.

Berörda myndigheter samt ett urval av nätägare och företag har lämnat åtgärdsförslag som syftar till att korta ledtiderna i nätutvecklingsprocessen. Dessa åtgärder har sedan testats i fem pågående projekt. Ei gör bedömningen att myndigheterna och nätägarna gemensamt kan korta ledtiderna med en tredjedel genom de åtgärder som identifierats i det här uppdraget. Tiden för nätutvecklingsprocessen är dock beroende av flera projektspecifika faktorer. Utifrån de testade åtgärderna lämnar Ei förslag som nätägarna och myndigheterna kan genomföra i respektive organisation samt tillsammans utan författningsändringar. Ei lämnar dessutom några förslag på författningsändringar och frågor som bör utredas vidare.

Flera av förslagen handlar om samarbete och gemensam dialog, om förändrade arbetssätt hos var och en av berörda aktörer men också tillsammans. En kunskapsplattform har skapats genom att hela nätutvecklingsprocessen har kartlagts och dokumenterats, samt att ett

forum har bildats för kompetensöverföring och dialog med syfte att verka för att bidra till betydande ledtidförkortningar för byggnation av elnät.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Maria Arnholm med länsarkitekt Leila Aalto som föredragande. I den slutliga handläggningen har länsjurist Saramaria Johansson, naturskyddshandläggare Peter Wredin, klimat- och energisamordnare Per-Anders Persson och arkeolog Tim Schröder medverkat.